

Liberalismus – úvod

Jakub Fučík

Osnova

- Kořeny liberalismu, vymezení
- Liberalismus a MV
- Mír v liberalismu
- Liberalismus a ekonomické faktory
- Liberalismus a globalizace
- Tři tradice v liberalismu

Vymezení liberalismu

- Z latinského *liber* – příslušník třídy svobodných
- Vznik a vývoj liberalismu:
  - označení politického postoje až od počátku 19. stol.
  - soubor několika teorií (spol. smlouva, klasická pol. ek.)
  - během let obrovský vzrůst vlivu – dnes považujeme řadu liberálních hodnot za samozřejmé

Hlavní znaky liberalismu

- Primát jednotlivce
- Svoboda
- Rozum
- Spravedlnost (vláda práva)
- Tolerance
- Omezená vláda
- Soukromé vlastnictví
- Harmonie zájmů

Liberalismus a MV

- Politický liberalismus lze rozdělit na:
  - klasický (negativní svoboda, minimalistický stát)
  - moderní (pozitivní svoboda, stát jako „tvůrce rovných příležitostí“)
- Liberalismus lze dělit více způsoby:
  - liberální internacionalismus, imperialismus, pacifismus
  - idealismus, liberální internacionalismus, institucionalismus a jejich neovarianty
- **Liberalismus v MV:**
  - stál ve formě idealismu u vzniku MV jako vědy
  - nejvýraznější opozice v MV vůči realismu
  - značná roztržitost jednotlivých proudů

Liberalism

Liberalismus a MV

- Hlavní znaky v MV
  - normativita
  - inside-out approach
  - víra v pokrok
  - stát není jediný aktér
  - bezpečnostní vztahy nejsou vždy primární
- Hlavní témata
  - mír
  - lidská práva
  - demokracie
  - spolupráce
  - volný obchod a vzájemná závislost

Spolupráce × konflikt

- Specifický pohled na povahu člověka, harmonie zájmů
- **Konflikt je výsledkem:**
  - nedorozumění (nedostatek informací)
  - zlého úmyslu
- **Přirozeného stavu spolupráce lze dosáhnout:**
  - Poučením se z chyb pomocí rozumu, morální pokrok lidstva
  - Umožnění působení přirozených mechanismů (volná ruka trhu)
- **Pnutí v liberalismu** – člověk jako maximalizátor slasti (efektivita) × člověk usilující o rozvinutí svého lidského potenciálu (morálka)

Human Rights For All

- Vláda práva je hlavním principem společenského uspořádání
- **Univerzální** (k jejich aplikaci dojde nakonec všude)
- Snaha prosadit smluvní zakotvení lidských práv (Všeobecná deklarace lidských práv OSN 1948)
- **Kritika:**
  - snaha o prosazení lidských práv celosvětově není příliš úspěšná
  - spor mezi suverenitou státu a prosazováním lidských práv
  - lidská práva jak je chápe Západ nemusí být univerzální – alternativní především asijské koncepce (ekonomická, kulturní, sociální práva)

Liberalismus a kapitalismus

- **Trh** = prostor, kde jednotlivci svobodně sledují své zájmy
- Tržní systému uvnitř státu a volný trh navenek
- Díky systému volného obchodu získávají všichni (komparativní výhoda)
- Téma vzniku a růstu vzájemné závislosti
- **Vazba volný trh – liberalismus** obzvláště posílila od 80. let 20. stol. – téměř ztotožnění
- **Kritika** – systém volného trhu nevznikl spontánně, ale jako státní projekt dominantní velmoci, problematika vztahu volného obchodu a hospodářského rozvoje

Komparativní výhoda

	Trička	Auta
Stát X	12	12
Stát Y	6	3

Náklady obětované příležitosti:

	Trička	Auta
Stát X	1A	1T
Stát Y	1/2A	2T

Demokracie, pluralita

- Liberalismus prosazuje reprezentativní vládu, to ale nutně nemusí být vláda demokratická v dnešním smyslu
- Problematika střetu vlády lidu (demokracie) a některých liberálních hodnot
- Role transnacionálních vztahů a sítí, mezinárodní organizace
- **Demokratický mír**

Mír

- Mír je cílem, ke kterému má směřovat mezinárodní společenství
- Mír je přirozený stav, války jsou vyvolávány uměle
- **Zdrojem války:** úzké skupiny lidí v autoritářských systémech, které z nich těží, případně vznikají nedorozuměním
- Lidé jsou racionální, společnost směřuje k pokroku
- Kritika systému rovnováhy moci
- Obhajoba systému kolektivní bezpečnosti

The universal and lasting establishment of peace constitutes not merely a part, but the whole final purpose and end of the science of right as viewed within the limits of reason.

(Immanuel Kant)

Liberalismus a globalizace

- Globalizace jako nová fáze kapitalismu (veskrze pozitivní)
  - část liberálů ji zcela obhajuje (především neoliberální ekonomové)
  - část liberálů ji kritizuje, ale vždy v rámci systému – globalizace je dobrá, jen její současná forma má některé odstranitelné nedostatky
- **Znaky**
  - úpadek moci národního státu
  - větší vliv nestátních aktérů (nadmárodní korporace)
  - rozmach volného trhu a volného pohybu kapitálu (trh dokáže rozhodovat lépe než stát)
- **Kritika** – „liberální“ politika je ve skutečnosti mocenskou politikou konkrétních států (volný pohyb kapitálu, povaha volného trhu, rozpor mezi rétorikou a praxí)
- **Ale** – pokud se chtějí země rozvíjet není jiná cesta, než se do světové ekonomiky zapojit
- V současné praxi de facto úplné vítězství liberalismu

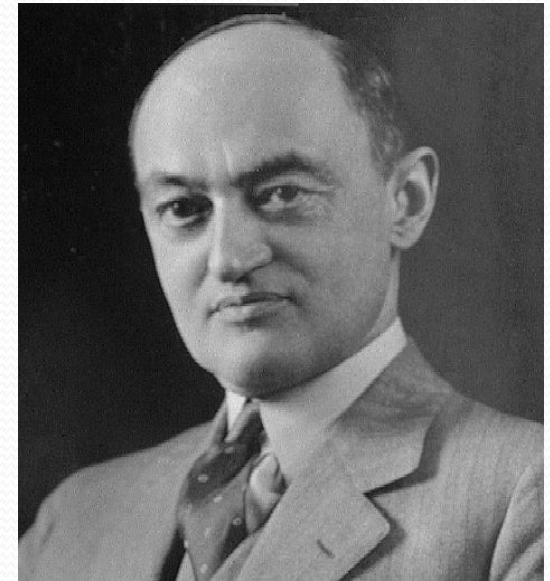
**Liberalism is always better
in theory than in practice.**

-Mark Stein

Liberální pacifismus

- **J. Schumpeter**
- **Základ LP** – interakce kapitalismu a demokracie
- Imperialismus jako příčina válek, zdroje:
  - válečná mašinérie
  - válečnický instinkt
  - exportní monopolismus
- **Demokracie** – omezuje válečnou mašinérii, válka prospívá pouze úzké menšině, demokracie nebude hlasovat pro zájmy úzké menšiny
- **Kapitalismus** – volný obchod likviduje monopoly, válkou je mnohem obtížnější získat cizí zboží než obchodem
- Schumpeter později uznal, že buržoazní republiky mohou být, pokud se to vyplatí, agresivní
- **Kritika** – materialismus, uniformní racionalismus

Liberální imperialismus

- N. Machiavelli
- Republiky nejsou pacifistické, naopak, je to nejlepší státní forma pro imperiální expanzi
- Machiavelliho pojetí republiky
- Lidová × aristokratická republika
- **Síla republiky** – dělba moci, stabilita a osobní svoboda vedoucí k jistotě vlastnictví a populační explozi
- **Logika liberálního imperialismu** – lidé usilují o slávu a bohatství, pokud nebudeme usilovat o expanzi my, udělají to druzí – expanze je politická nutnost

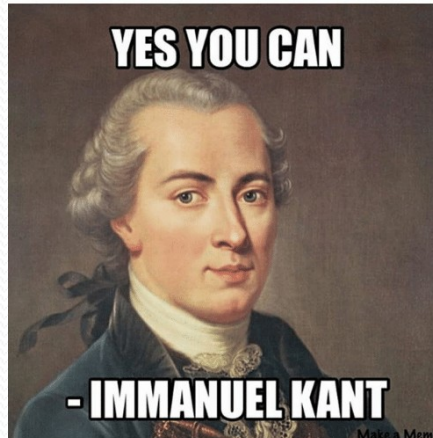

Liberální internacionalismus

- I. Kant
- Vysvětluje proč republiky nebudou válčit mezi sebou, ale s ostatními státy ano, a jak svět dospěje do stádia trvalého míru – **předchůdce demokratického míru**

- **Definitivní články**

- republikánská ústava státu
- pacifistická unie
- kosmopolitní právo

- **Zdroje článků**

- republika jako nejlepší forma státu pro ochranu občanů, důvod válek s neliberálními státy
- mezinárodní právo (vnímání ostatních republik jako legitimních, stejné principy – odpor k neliberálním státům)
- duch obchodu (kosmopolitní právo umožní existenci obchodu, který je výhodný)

- **Trvalý mír**

- důsledek mechanického přírodního procesu i proti vůli lidí
- avšak i přesto je naplněním morálního poslání člověka
- jako důsledek společenské evoluce vychází z Kantovi osvícenské víry v pokrok

Děkuji za pozornost